

PARAIŠKŲ IR ATASKAITŲ TEIKIMO ELEKTRONINĖ SISTEMA

Reikminių tyrimų temos pasiūlymai

PASIŪLYMAS DĖL REIKMINIŲ TYRIMŲ TEMOS

1. DUOMENYS APIE PATEIKĖJĄ	
1.1. Institucijos pavadinimas	Aplinkos ministerija
1.2. Institucijos atstovas, įgaliotas spręsti su teikiamu temos pasiūlymu susijusius klausimus:	
pareigos	Patarėja
vardas	Virginija
pavardė	Kalesinskienė
telefonas	+370 696 95290
el. paštas	virginija.kalesinskiene@am.lt

2. TEMOS PASIŪLYMO APRAŠYMAS

2.1. Temos pavadinimas	
Bioįvairovei kenksmingų subsidijų identifikavimas	
2.3. Tyrimų trukmė	
Tyrimų, reikalingų problemai išspręsti, trukmė	10 mėn.
2.5. Temos (problemos) svarba valstybei ir visuomenei	
<i>Aprašoma sprendžiama problema, nurodomos esminės jos priežastys, jei reikia, palyginant Lietuvos padėtį aptariamu klausimu su kitomis Europos Sąjungos valstybės narėmis, pateikiama informacija apie institucijos praktikoje kylančių problemų mastą, situacijos analizė; vadovaujantis turimais įrodymais ir duomenimis (kiekybiniais rodikliais) pagrindžiamas problemos aktualumas ir realus mokslu grįstų sprendimų poreikis (ne daugiau kaip 4000 spaudos ženklų)</i>	
Siekiant aplinkos apsaugos tikslų, šiuo metu Europos Komisijos (toliau – COM) rengiamomis ir derinamomis Aplinkai kenksmingų subsidijų (toliau – AKS), įskaitant bioįvairovei kenksmingas subsidijas (toliau – BJKS), metodologinėmis gairėmis ES valstybės narės (toliau – VN) turės vadovautis nustatydamas kitas nei energetines AKS ir privalomai teikdamos ataskaitas COM. Pirmasis atsiskaitymas numatomas 2025 m. kovą (galimas pilotinis atsiskaitymas 2024 m.). AKS apimtų ne tik subsidijas iškastiniam kurui, bet ir subsidijas kituose sektoriuose ir srityse, viena iš jų yra bioįvairovei kenksmingos subsidijos. Lietuva	

kaip ir kitos VN turės atsiskaityti už padarytą pažangą šioje srityje, atsisakant BJKS. Tačiau Lietuva šiuo aspektu nėra pasirengusi – neturi identifikavusi BJKS, ką jau yra padariusios kai kurios kitos šalys (Vokietija, Italija, Prancūzija ir kt.). Nors Aplinkos ministerijos užsakymu Smart Continent 2014 m. atliko bendro pobūdžio tyrimą „[Aplinkai žalingų subsidijų įvardinimas, jų vertės bendroje šalies mokesčių sistemoje nustatymas. Aplinkai žalingų subsidijų nustatymo metodikos parengimas](#)“, tačiau neidentifikavo BJKS, taip pat šiame tyrime nėra analizės ir informacijos apie subsidijų susiejimą su bioįvairovės išsaugojimo skatinimu, ar esamų kenksmingų subsidijų transformavimu siekiant mažinti jų neigiamą poveikį bioįvairovei.

Vadovaujantis COM gairėmis, kenksmingumas aplinkai turėtų būti vertinamas kaip reikšminga žala ir grynasis neigiamas poveikis aplinkai/bioįvairovei. Siekiama suderinamumo su 2020 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentu (ES) 2020/852 dėl sistemos tvariam investavimui palengvinti sukūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamento (ES) 2019/2088 (toliau – Taksonomijos Reglamentas), taigi reikšminga žala turėtų būti nustatoma per atitikimą reikšmingos žalos nedarymo principo (angl. *Do No Significant Harm*) (toliau – DNSH) kriterijams, t. y. jeigu valstybės vykdoma aktyvi intervencija neatitinka kurio nors DNSH kriterijaus, ji turėtų būti laikoma AKS. Tokiu aspektu AKS vertinimo Lietuva nėra atlikusi.

DNSH principas šiuo metu jau taikomas kai kuriose ES biudžeto priemonėse, peržiūrint Reglamentą dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių (2018/1046) COM siūlo įtvirtinti privalomą DNSH principo taikymą visose kitose ES daugiametės finansinės programos priemonėse, atsižvelgiant į kiekvieno fondo procesui būdingas aplinkybes. Kai kurios VN valstybės pagalbos taisyklės yra peržiūrėjusios, įtraukiant ir DNSH principą, todėl pagal šias taisykles patvirtinta valstybės pagalba neturėtų būti laikoma AKS. Pagal ankstesnes taisykles patvirtinta valstybės pagalba turėtų būti atskirai vertinama atliekant AKS peržiūrą.

COM siekia sukurti vieningą žaliojo biudžeto formavimo sistemą, kuria būtų remiamasi visose VN. Atsiskaitymo už AKS metodologija reikšmingai prisidės prie šio proceso.

COM gairės pristato dvi galimas AKS kategorijas:

1. priemonės, kurias galima laikyti AKS (nebent pateikiami argumentai dėl jų nelaikymo AKS);
2. priemonės, kurių neigiamas poveikis aplinkai nėra vienareikšmiškas ir kurioms reikalinga gilesnė analizė (dalinės AKS).

COM sudarytoje darbo grupėje, kurioje dalyvauja ir Lietuvos atstovas, yra siūloma pilotinį atsiskaitymą teikti jau 2024 m. Ateityje ataskaitos, kurios būtų teikiamos kasmet, ar kas dvejus metus, turėtų apimti tokią informaciją:

- AKS pavadinimas ir aprašymas;
- Priskirti: AKS / dalinė AKS;
- AKS vertė eurai;
- Poveikis aplinkai.
- AKS taikomi skirtinguose ekonomikos sektoriuose, pavyzdžiai žemės ūkyje: subsidijos pesticidams, subsidijos trąšoms, subsidijos mėsos produkcijai, subsidijos miškininkystei, investicijos į infrastruktūrą.

2.6. Spręstini institucijos, teikiančios temos pasiūlymą, uždaviniai

Nurodoma, kokius uždavinius institucija tikisi išspręsti savo reguliavimo sferoje, pasinaudodama gautais tyrimų rezultatais, įsivertinama, kad uždaviniams išspręsti būtini moksliniai tyrimai, detalizuojamos tikslinės visuomenės grupės ir (ar) kiti naudos gavėjai, nurodoma, koks numatomas tokių sprendimų poveikis jiems (ne daugiau kaip 2000 spaudos ženklų)

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuva kaip ir kitos VN 2025 m. turės įsivertinti ir teikti ataskaitas COM apie AKS, jau dabar būtina spręsti šiuos uždavinius: identifikuoti BJKS vadovaujantis Taksonomijos Reglamente nustatytu DNSH principu; sudaryti BJKS katalogą, koncentruojantis į neigiamą poveikį bioįvairovei ir JT Biologinės įvairovės konvencijos tikslams; parengti konkrečius pasiūlymus ir rekomendacijas, kaip būtų galima visai atsisakyti ar transformuoti BJKS į mažiau kenksmingas subsidijas, nurodant terminus ir laikotarpį dėl laipsniško jų atsisakymo, susieti subsidijas su biologinės įvairovės išsaugojimo skatinimu, pateikti kiekybines, vertines (pinigines) tiek biudžetinių, tiek ir nebiudžetinių subsidijų reikšmes, parengti BJKS nustatymo metodiką

2.7. Temos sąsajos su strateginiais valstybės dokumentais

Pateikiamos nuorodos į atitinkamus strateginius valstybės dokumentus, pridedami komentarai ir kita susijusi informacija (ne daugiau kaip 2000 spaudos ženklų)

Šio tyrimo rezultatai prisidės prie biologinės įvairovės išsaugojimo tikslų ir uždavinių, numatytų pagrindiniuose Lietuvos planavimo dokumentuose, įgyvendinimo:

- Nacionalinės klimato kaitos valdymo darbotvarkės, patvirtintos LR Seimo 2021 m. birželio 30 d. nutarimu Nr. [XIV-490](#);
- Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų [plano](#) 2021–2030 metams, kuriam pritarta LR Vyriausybės 2019 m. gruodžio 30 d. positarimo sprendimu ([protokolo Nr. 52](#), 2 klausimas);
- Nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos, patvirtintos LR Seimo 2015 m. balandžio 16 d. nutarimu Nr. XII-1626, kuri, vadovaujantis LR strateginio valdymo įstatymo 26 straipsnio 2 dalimi, laikoma nacionaline darbotvarke;
- 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano, patvirtinto LR Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. [998](#), 6.6 ir 6.8 pažangos uždavinių įgyvendinimo;
- Aštuonioliktosios Vyriausybės programos, kuriai pritarta LR Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. [XIV-72](#), 162.5, 169.1–169.3 ir kt. iniciatyvų, skirtų išplėsti politikos poveikio aplinkai vertinimo mastą ir detalumą, visuomenės elgsenos pokyčius ir kt., įgyvendinimo;
- 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programos, patvirtintos LR Vyriausybės 2022 m. kovo 30 d. nutarimu Nr. [318](#), pažangos priemonių ir kitų plėtros programų įgyvendinimo

2.8. Neatidėliotino problemos sprendimo poreikio pagrindimas

Pagrindžiama, kodėl problema reikalinga spręsti skubiai; jei problema atitiktų itin skubių reikminių tyrimų pobūdį (ekstremalios situacijos valstybėje keliami iššūkiai ir pan.), tai argumentuojama (ne daugiau kaip 2000 spaudos ženklų)

Lietuva 2025 m. turės teikti ataskaitas COM apie AKS, jų aprašymą, bei vertinimą, todėl minėtai informacijai teikti būtų naudojamos šio tyrimo rezultatais – BJKS katalogu ir apibrėžimu, jų kokybiniu ir kiekybiniu įvertinimu, neigiamu poveikiu bioįvairovei, vadovaujantis parengta BJKS metodika.

2.9. Laukiami reikminių tyrimų projekto rezultatai, nurodant rezultatų formą

Nurodoma, kokių rezultatų institucija tikisi iš projekto ir kokia forma šie rezultatai turėtų būti pateikti (studija, praktinės rekomendacijos, metodikos padėčiai tam tikroje srityje įvertinti ir prognozuoti, priemonės, modeliai, scenarijai, tinklai, naujos technologijos, nauji metodai ir pan.) (ne daugiau kaip 2000 spaudos ženklų)

Bioįvairovei kenksmingų subsidijų identifikavimas, jų kiekybinis ir kokybinis įvertinimas, susiejimas su bioįvairovės skatinimu, neigiamo poveikio bioįvairovei įtraukimas į sąnaudas. Bioįvairovei kenksmingų subsidijų katalogo sudarymas, kuris atitiktų Taksonomijos Reglamento principus. Bioįvairovei žalingų subsidijų nustatymo metodikos parengimas ir rekomendacijų pateikimas.

Bus identifikuotos visos šalyje taikomos (nacionaliniu ir vietiniu lygiu) BJKS ir parengtas BJKS katalogas, kuris atitiktų Taksonomijos reglamento principus; parengta BJKS identifikavimo/nustatymo metodika; įvertintas šių subsidijų dydis pinigine, kiekybine ir kokybine išraiška; įvertintas poveikis bioįvairovei ir pateiktos rekomendacijos bei pasiūlyti keli scenarijai dėl subsidijų transformavimo ar panaikinimo, pateikiant realų šių subsidijų atsisakymo grafiką, subsidijas susiejant su biologinės įvairovės išsaugojimo skatinimu.